

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

УДК 327.3 (016.1ЄС)

О.Врадій,
кандидат політичних наук,
молодший науковий співробітник
Інституту світової економіки і
міжнародних відносин НАН України

НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ – ДОГОВІР ПРО РЕФОРМУ

Стаття присвячена дослідженню проблем розвитку Європейського Союзу. Автор викладає причини та історію підписання Лісабонської угоди, аналізує зміст і пояснює значення цього документу, намагається окреслити можливі перспективи еволюції ЄС після ратифікації країнами-членами «Договору про реформу».

Ключові слова: Європейський Союз, Договір про реформу, конституція, документ, європейські інституції.

Vradiy A. Новый этап развития Европейского Союза — Договор о реформе

Статья посвящена исследованию проблем развития Европейского Союза. Автор излагает причины и историю подписания Лиссабонского соглашения, анализирует содержание и объясняет значение этого документа, пытается определить перспективы эволюции ЕС после ратификации странами-членами «Договора о реформе»

Ключевые слова: Европейский Союз, Договор о реформе, конституция, документ, европейские институции.

Vradiy O. New Stage of Development of European Union — Reform Treaty

The article is devoted to investigation of the problems of the EU development. The author sets forth the reasons and history of signing the Lisbon Treaty, analyzes its content and explains the significance of this document and tries to define the possible prospects of the EU evolution after the ratification of «Reform Treaty» by all member states.

Key words: EU, Reform Treaty, constitution, document, European institutions.

Існує багато суперечок стосовно значимості Лісабонського договору для європейського співтовариства та особливо країн, які тільки мріють про набуття статусу держави-члена ЄС. Тому для України на сьогодні вкрай важливим є з'ясування питання подальшого розвитку ЄС з огляду на її євроінтеграційні устремління. Лісабонський договір — це черговий прорив у бік розв'язання інституціональної кризи в ЄС. У той же час він не позбавлений окремих протиріч та недоліків. Про це свідчать численні винятки, доповнення, які містить угода, та дискусії, які виникають з цього приводу.

Державні діячі сподіваються, що Лісабонський договір зміцнить ефективність ухвалення рішень в ЄС, вдосконалив його внутрішню демократичність та сприятиме консолідації європейської зовнішньої політики, стане новим виміром розбудови Європи. Експерти вважають норми Лісабонської угоди менш чіткими та зрозумілими за норми Європейської Конституції. Громадяни, у свою чергу, сподіваються отримати достовірне та чітке уявлення про інституційну структуру Євросоюзу, засади його функціонування і зміни, до яких призведе ратифікація цієї Угоди.

У глобальній перспективі укладення Лісабонського договору знаменує завершення тривалого періоду становлення Євросоюзу, що розпочався з ухвалення Маастрихтського договору, з подальшим підписанням Амстердамського (1997 р.) і Ніщцького (2001 р.) договорів та невдалою спробою ратифікації Конституційного договору ЄС (2005 р.) [1].

Яке ж насправді значення Лісабонського договору для Європейського Союзу?

Лісабонський договір, який вносить поправки у Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір) і Договір про заснування Європейського Співтовариства (Римський договір), був підписаний 13 грудня 2007 р. на саміті Європейського Союзу в Лісабоні, столиці Португалії. У випадку ратифікації всіма країнами-членами ЄС договір набуде чинності 1 січня 2009 р. (саме під час проведення європейських виборів) і замінить провалений проект Європейської Конституції. Якщо процес ратифікації застопориться, то документ набуде чинності першого числа першого місяця, слідом за датою останньої ратифікації. Потрібно сказати, що Договір вже ратифікували Франція, Угорщина, Румунія, Болгарія, Словаччина, Польща, Австрія, Мальта, Португалія, Данія, Латвія, Литва і Словенія. У червні 2008 року голосування повинне пройти в німецькому бундестазі [2].

Після провалу референдумів у Франції і Нідерландах щодо ратифікації тексту Договору про запровадження Конституції для Європи європейська політична еліта занурилась у глибоку депресію, викликану шоком від невинуватих очікувань, які, як видно, були значно завищені. Початок виходу із кризи позначився початком головування Німеччини в ЄС. А.Меркель поставила перед собою завдання знову поставити на рейки інституційні реформи. На Міжурядовій конференції в липні 2007 р. була досягнута домовленість про нові дії.

Текст нового Договору був погоджений 19 жовтня 2007 р. Документ не замінював собою всі попередні договори, як це передбачалося Конституцією, але вносив до них поправки. Основною його метою було підвищення ефективності діяльності ЄС після розширення. Для того, щоб зрозуміти,

наскільки це важливо для Європейського Союзу, необхідно знати, що при прийнятті рішень Суд ЄС, як, втім, і інші органи, керується принципом «головне не те, про що домовилися держави, а заради чого вони передали на наднаціональний рівень частину свого суверенітету» [3]. Таким чином, Договір про реформу стосувався лише інституційних основ ЄС, упорядковуючи їх і поліпшуючи їхню діяльність.

Які ж істотні зміни вносить Договір до попередніх угод? Чи зможе цей документ вирішити хоча б частину проблем, які постали перед співтовариством? Чи є в нього реальне майбутнє або йому призначено залишитися простою декларацією?

Для початку повернемося назад на десятиліття і простежимо історію створення цього документа. Уперше ідея переглянути інституційні основи ЄС була озвучена в декларації до Ніщцького договору 2001 р., у світлі прийняття до ЄС десяти нових членів. Ця угода змінила процедуру голосування. Рішення відтепер приймалися кваліфікованою більшістю, але у 35 законодавчих сферах зберігалось право вето для кожної держави. Пізніше цей механізм зазнавав різкої критики з боку провідних експертів, тому що гальмував процес прийняття найважливіших рішень у Союзі. Крім того, малі держави часто користувалися цим правом, «розмінюючи» свій голос на підтримку по найбільш важливих для них питаннях. Природно, що багато країн-членів наполягали на реформах.

У декларації Лаакена (грудень 2001 р.) було проголошено прагнення держав якомога скоріше почати процес підготовки Конституції. Для того, щоб провести масштабні консультації та підготувати перший проект Євроконституції, був заснований Європейський Конвент на чолі з колишнім президентом Франції Валері Жискар д'Естеном. Остаточний документ був опублікований у липні 2003 р., а текст погоджений на саміті ЄС 18-19 червня 2004 р. 29 жовтня 2004 р. на урочистій церемонії в Римі Конституція була підписана всіма країнами-членами ЄС, однак на національних референдумах у Франції та Нідерландах громадяни цих країн сказали Конституції рішуче «ні». Причина була, швидше, у недовірі, висловленій національним урядам, ніж у самому документі, однак це не змінило стану справ. Незважаючи на той факт, що більшість країн ратифікували документ у парламентах (за винятком Іспанії й Люксембургу, у яких проводилися референдуми), керуючись принципом одноголосності, який діє в ЄС, він так і не зміг набути чинності.

Коли в 2007 р. ЄС очолила Німеччина, канцлер А. Меркель оголосила кінець періоду міркувань і пасивності. До березня всі країни схвалили Берлінську декларацію, у якій йшлося про наміри ратифікувати новий договір до середини 2009 р. У цій же заяві був визначений порядок проведення переговорів з цього питання. 21 червня 2007 р. Європейська

Рада зібралась на саміті у Брюсселі. Переговори, які очолила А.Меркель, тривали до 5 години ранку 23 червня 2007 р.

У 16-сторінковому документі, прийнятому за підсумками зустрічі, Міжурядовій комісії був наданий мандат на зміну тексту Європейської Конституції, видалення конституційної термінології, а також деяких термінів, що стосуються процедури голосування або зовнішньої політики. Під тиском Великобританії та Польщі до Хартії фундаментальних прав ЄС був доданий протокол, у якому уточнювалося, що вона в жодному разі не зазіхає на національну судову владу. Крім того, були додані деякі механізми для країн-членів ЄС, які передбачають можливість утримання від прийняття рішень із деяких питань, а також встановлена процедура голосування, яка, однак, набуде чинності лише у 2014 р. З'явилася назва «Договір про реформу», що замінила попередню «Конституція ЄС». У технічному плані була досягнута домовленість про те, що договір внесе поправки у Договір про ЄС і Договір про заснування Європейського Співтовариства, однак не буде поєднувати їх в один документ. Було вирішено перейменувати «Договір про заснування Європейського Співтовариства» у «Договір про функціонування ЄС». Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу не повинна була бути включена в текст документа, як передбачалося раніше, але планувалося зробити на неї посилання.

23 липня 2007 р. почалася Міжурядова конференція під головуванням Португалії, яку представляв Міністр закордонних справ Жозе Сократаш. Делегація цієї країни представила 145-сторінковий документ, названий «Проектом Договору, що вносить зміни в Договір про ЄС і Договір про заснування Європейського Співтовариства». Крім представників усіх країн і вчених, були присутні також три депутати Європейського парламенту. Конференція завершилась засіданням Європейської Ради 18–19 жовтня 2007 р. Італія, Австрія, Болгарія й Угорщина змогли одержати деякі поступки по життєво важливих для них питаннях. Нарешті, 13 грудня 2007 р. Договір був підписаний главами держав-членів ЄС у Монастирі Святого Ієроніма в Лісабоні.

Які ж зміни вносить Договір? Він складається з таких частин: Преамбула, Зміни в Договір про ЄС, Зміни в Договір про заснування Європейського Співтовариства, Остаточні умови, Протоколи, Декларації.

Договір про заснування Європейського Співтовариства буде перейменований у Договір про функціонування ЄС [4]. Документ лише вносить зміни у попередні документи з метою зробити посилання на Хартію фундаментальних прав Європейського Союзу. Існує думка, що посилання на інші договори ЄС роблять Договір про реформу надзвичайно незручним для прочитання. Незважаючи на фактичне існування прапора,

гімну і девізу ЄС, держави-члени відмовилися включати ці пункти в Документ, тому згадування про них відсутні у тексті. У раніше розробленій Конституції передбачалося надати їм більш формальний статус.

Хартія фундаментальних прав, проголошена в 2000 р., відповідно до Договору, нарешті зможе набути чинності. Вона перераховує політичні, економічні та соціальні права громадян Європейського Союзу. Передбачається, що всі директиви, прийняті в ЄС, не повинні їй суперечити. Проти ідеї Німеччини про те, щоб положення Хартії були юридично обов'язкові для національних судів, тобто вона повинна мати таку ж юридичну чинність, як і договори ЄС, — виступила Великобританія. У підсумковому варіанті для цієї країни було зроблене виключення: Хартія має обов'язкову юридичну чинність для всіх країн-членів, окрім Великобританії. Німеччина також запропонувала, щоб у Договорі було посилання на Хартію, а сам текст у документ не ввійшов [5].

Нова процедура голосування передбачає ухвалення рішення за принципом «подвійної більшості». Під «кваліфікованою більшістю» тепер буде розумітися більшість у 55% всіх країн-членів ЄС, яка представляє не менше 65% населення Союзу. Якщо питання не стосується пропозиції Єврокомісії, то більшість визначається в 75% всіх країн, а вимоги по кількості населення не змінюються. Для того щоб заблокувати рішення, необхідне негативне рішення принаймні 4 країн. Процедура прийняття рішень, ухвалена в Ніцці, діятиме до 2014 р. З 2014 до 2017 р. почне діяти нова система, однак може також застосовуватися стара процедура за бажанням країни-члена. Крім того, з 2014 р. буде діяти механізм, який дозволяє малим країнам-членам ЄС вимагати перегляд рішень, якщо вони вважають це за потрібне. Лише в деяких сферах процедура одноголосності усе ще буде застосовуватися. Це зовнішня політика й безпека, оподаткування, соціальна сфера та культура.

Три «опори» європейської політики будуть замінені. Буде розширена політика у сфері зовнішньої та безпекової політики (друга «опора») і у сфері політичного та юридичного співробітництва у карних справах (третья «опора»). Однак Великобританія відмовилася від цього задля уникнення проведення загальнонаціонального референдуму. Відповідно до червеневого рішення, Лондон також може не брати участі у прийнятті рішень щодо співробітництва у сфері правосуддя і кримінальних справ.

У Договорі сфери політики поділені на такі групи:

- виключна компетенція ЄС (правила конкуренції, монетарна політика, спільна торговельна політика, митний союз);
- спільна компетенція (внутрішній ринок, соціальна політика в тих аспектах, які визначені в договорі; економічне, соціальне і територіальне співробітництво; сільське господарство, екологія, захист споживача,

транспорт, трансєвропейські мережі, енергетика, правосуддя, охорона здоров'я);

- допоміжна компетенція, при якій рішення ЄС підтримують рішення країн-членів: промисловість, культура, туризм, освіта, молодіжна політика, спорт, професійна підготовка, захист цивільного населення, співробітництво в адміністративній сфері.

Договір про реформу також запроваджує принципову зміну у відносини між європейською елітою в Брюсселі і простими громадянами. Згідно з передбаченою процедурою громадської ініціативи, 1 млн громадян ЄС із будь-якої країни може звернутися до Єврокомісії із проханням внести пропозицію з будь-якого питання, що перебуває у компетенції ЄС. Також у документі відзначається необхідність консультування з асоціаціями, представниками громадянського суспільства, робітниками і роботодавцями. Таким чином, чиновники ЄС спробували вирішити проблему негативного ставлення до них з боку простого населення, яке вважає, що Брюссель не хвилює те, чим живуть «маленькі люди» [6].

Стосовно ж Європарламенту, то, згідно з Договором, разом зі скороченням числа депутатських місць із 785 до 751 (додаткове місце одержала Італія), його роль буде посилена. Права голосу буде позбавлений Голова Європарламенту. Разом із Європейською Радою Європарламент, фактично, складе двопалатний «законодавчий орган» ЄС і займеться розглядом проектів усіх сфер діяльності ЄС. У деяких сферах Парламент даватиме згоду на втілення в життя рішень Ради, в інших же випадках Рада повинна буде проводити консультації із Парламентом по пропозиціях Єврокомісії. Рада буде зв'язана не стільки рішеннями Парламенту, скільки необхідністю здійснення консультацій. Парламент також розглядатиме питання бюджету ЄС, а не тільки необов'язкові видатки. Національним парламентам буде відведена більш престижна роль у вирішенні питань по внесенню поправок у договори ЄС, а також при розгляді заявок кандидатів на вступ до ЄС. Вони також матимуть право вето на рішення про співробітництво у сфері цивільного судочинства. Національні парламенти зможуть розглядати пропозиції Єврокомісії більш тривалий час. Кількість єврокомісарів буде зменшена й еквівалентна двом-третьинам країн-членів ЄС, а саму Комісію Європейських Співтовариств планується перейменувати у Комісію Європейського Союзу.

Європейська Рада і Європейський центральний банк стануть, нарешті, повноправними інститутами ЄС, Рада Європейського Союзу має бути перейменована у Раду, або Раду міністрів, а Суд Європейських Співтовариств — у Суд Європейського Союзу [7].

Договір припускає об'єднання посад Верховного комісара з питань зовнішніх відносин ЄС і Високого представника ЄС зі спільної зовнішньої та безпекової політики, який, у свою чергу, повинен очолити дипломатичну службу. Він також стає віце-головою Єврокомісії. У зв'язку із побоюваннями окремих держав, ще у рішенні Міжурядової конференції уточнювалося, що створення подібної посади, як і проведення спільної політики ЄС у сфері міжнародних відносин, жодним чином не торкнеться політики окремих держав-членів ЄС, включаючи членство у Раді Безпеки ООН. Європейський Союз наділяється правом підписувати міжнародні договори, набуваючи, таким чином, міжнародну правосуб'єктність, що значно посилює його позиції у світі.

Згідно з договором, буде створена посада Президента ЄС, який обиратиметься на 2,5 років голосуванням кваліфікованою більшістю в Європейській Раді. Зняття з посади повинно відбуватися за тією ж самою процедурою. Якщо порівняти із процедурою обрання Голови Єврокомісії, то основна відмінність полягає в тому, що для виборів Президента не потрібно схвалення Європарламенту. Робота Президента буде в основному стосуватися адміністративних питань, зокрема організації конференцій і зустрічей. Він також буде представляти ЄС на міжнародних подіях, а також надавати звіти про свою діяльність Європарламенту і Європейській Раді. У багатьох ЗМІ цю посаду також називають «Президент Євросоюзу» [8].

У Договорі включені умови, при виконанні яких країна-кандидат може стати повноправним членом ЄС, також передбачена процедура виходу із Союзу (прецедент уже був створений Гренландією в 1985 р.). Рішення буде прийматися після проведення переговорів з усіма державами-членами ЄС. Також було вирішено, що питання про заморські території Франції, Данії і Нідерландів не буде вимагати ревізії положень договорів ЄС, однак Європейська Рада за ініціативою якої-небудь країни може змінити статус подібних територій.

Для набуття чинності до 1 січня 2009 року Договір до кінця 2008 р. має бути ратифікований усіма країнами-членами ЄС. Практично всі країни прагнуть уникнути процедури голосування референдумом, за винятком Ірландії, яка зобов'язана це зробити згідно зі своєю Конституцією. За даними опитувань, проведених 28 січня 2008 р., 45% жителів цієї країни готові сказати «так» Договору, 25% дадуть негативну відповідь, а 31% ще не визначилися [9]. Проте цифри ці більш ніж приблизні. Крім того, в інших джерелах відзначається, що ряд ультраконсервативних політиків, зокрема Жан-Марі Ле Пен, збираються в Ірландію для того, щоб почати процес агітації проти ратифікації Договору [10]. Проти, безпосередньо в Ірландії, виступають партія «Шин Фейн», а також «Соціалістична Робітничка Партія».

Заклики до референдуму лунали і в Данії, однак після проведення розслідування незалежною комісією датський прем'єр-міністр заявив, що питання про ратифікацію договору буде вирішуватися в парламенті. У Шотландії планується провести консультативний референдум, але невідомо, яку юридичну силу буде мати рішення даного референдуму. У Чехії, Великобританії і Нідерландах уряди також вирішили питання про ратифікацію Договору в парламентах. Однак, незважаючи на те, що в Лондоні, здавалося б, процедурне питання вирішене, Договір все-таки породжує суперечливі відгуки. Багато британців усе ж наполягають на тому, щоб таке питання вирішувалося виключно на всенародному референдумі. Депутати британського парламенту також незадоволені, що англійська версія Договору тривалий час була недоступна. У перші дні був доступний лише французький текст проекту договору. Прем'єр-міністр Португалії Жозе Сократеш закликав провести референдум у своїй країні, однак найбільші партії країни від такого рішення відмовилися.

Вважається, що французи відмовилися схвалити Конституцію через те, що в ній не був чітко прописаний механізм соціального захисту населення, однак, зрештою, президенту країни Н.Саркозі вдалося переконати інші держави усунути цей недолік. Франція також наполягла на тому, щоб згадування про вільну і справедливую конкуренцію як про мету ЄС було викреслено з тексту договору, тому що це обмежує можливості окремих держав здійснювати гнучкішу політику в цій сфері у зв'язку із, наприклад, гострими соціальними проблемами. Можливо, тому цього разу ратифікація відбулася так безболісно.

Лісабонський договір був досить високо оцінений провідними експертами у сфері європейського права і політики. На думку експертів, Договір про реформу впорядковує структуру Європейського Союзу, наділяє його міжнародною й внутрішньою правосуб'єктністю, скасовує «розподіл на три «опори»», саме слово «Співтовариство» замінює «Союзом». Класифікація компетенцій національних урядів та інтеграційного об'єднання впорядковує відповідальність кожного суб'єкта Союзу на відповідному рівні. Частково Договір здатний вирішити проблему процедури прийняття рішень у ЄС, коли малі держави, нещодавно прийняті в Союз, блокують рішення більшості. Європарламент стає повноцінним «законодавчим» органом, а процедура прийняття рішень у ЄС — більш демократичною. Посада постійного голови ЄС забезпечує більш стабільний і ефективний розвиток інтеграційного об'єднання. У зв'язку зі скороченням сфер, на які не може поширюватися компетенція Суду ЄС, його вплив розширюється. Запровадження посади Високого представника ЄС по спільній зовнішній політиці й політиці безпеки робить ЄС сильним гравцем на міжнародній арені. «Положення

про солідарність» у випадку агресії фактично перетворює ЄС у військовий і політичний союз.

Як заявила свого часу А.Меркель, головним досягненням Договору про реформу є те, що «Європа буде функціонувати краще». Їй вторить Президент Єврокомісії Ж.М.Баррозу: «Із цим новим договором Європа переборолла багаторічний застій».

Майбутнє Договору залежить не від внесених поправок або застережень, а від того, як його положення будуть інтерпретовані, а також від позицій різних політичних сил у тій або іншій державі, і зрештою, наскільки талановито будуть проведені пропагандистські кампанії на підтримку та проти ратифікації документа. Багато аналітиків також додає, що Лісабонський договір втратив ідею цілісної і єдиної Європи і тому не зможе стати стимулом до більш глибокої інтеграції в майбутньому, навіть якщо набуде чинності в 2009 р. А колишній президент Франції Валері Жискар д'Естен, по сумісництву один із авторів Євроконституції, вважає, що документ лише доводить, як мало країни просунулися на шляху до інтеграції і як сильно майбутнє об'єднаної Європи залежить від особистих інтересів окремих країн.

Однозначно можна стверджувати, що Договір про реформу – це новий етап у житті Європейського Союзу. Чи будуть втілені всі ті механізми, які передбачені в документі, мабуть, залежить від політичної волі урядів держав і брюссельських чиновників. Головне наразі перебороти національний егоїзм і ратифікувати Договір. У протилежному випадку, «європесимістів» може стати ще більше, а всі внутрішні проблеми тільки загострюватимуться.

Література

1. **Посельський В.** Оновлені договори чи ерзац-конституція [Електронний ресурс] / В.Посельський // Інтернет-газета «Дзеркало тижня», 2007. — № 40. (669). — Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/60914>.
2. **Одинец А.** Франція одобрила евроконституцію [Електронний ресурс. Одинец // Інтернет-газета «Коммерсант». — Режим доступу: http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=85_1109.
3. **Энтин М.Л.** Договор о реформе [Електронний ресурс] / М.Л.Энтин // Інтернет-журнал «Вся Европа.ru». — №11(16). — 2007. — Режим доступу: http://alleuropa.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=464.
4. **Draft Treaty Amending The Treaty on European Union And The Treaty Establishing the European Community** [Електронний ресурс]/(OR.fr): 5 October 2007. GIG 1/1/07 REV1 // Conference of the representatives of the governments of the member states. — Art. 11. — P. 8. — (Пада ЄС). — Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>.
5. **Ibid.** — Art.8. — P.6. — (Пада ЄС). — Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>.

6. *Ibid.* — Art. 12. — P.9. — (Рада ЄС). — Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>.

7. *Там само.* — Art. 14. — P.10.

8. *Ibid.* — Art. 16. — P. 12. — (Рада ЄС). — Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>.

9. *Leahy P.* Lisbon: Yes vote is still ahead despite No gains [Електронний ресурс] / Pat Leahy // Інтернет-газета «The Sunday Business Post». — 2008. — 27 January. — Режим доступу: <http://www.sbpost.ie/post/pages/p/story.aspx-qqqt=NEWS-qqqs=news-qqqid=33567-qqqx=1.asp>

10. *Чернышев И.* А что скажут ирландцы? / И.Чернышев // Інтернет-журнал «Вся Европа.ру». — 2007. — №12 (17). — Режим доступу: http://alleuropa.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=499

УДК 327.5(477)

П. Жовніренко,

*кандидат технічних наук,
голова Правління Центру стратегічних досліджень,
докторант кафедри політології НаУКМА*

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ШАХІВНИЦЯ УКРАЇНИ: ЧИ МОЖЛИВА ПЕРЕМОГА БЕЗ ПЕРЕМОЖЕНИХ?

Стаття присвячена дослідженню проблематики перспектив членства України в Північноатлантичному альянсі. Відзначаючи, що сприятливий час для відносно спокійного входження в НАТО українською елітою безповоротно змарновано, внаслідок чого активізація зусиль з отримання ПДЧ лише провокує внутрішньополітичні конфлікти і посилює зовнішній тиск, автор пропонує і обґрунтовує ідею «умовного нейтралітету» України.

Ключові слова: Україна, НАТО, Росія, ПДЧ, еліти, уряд, нейтралітет.

Жовніренко П. Евроатлантическая шахматная доска Украины: возможна ли победа без побежденных?

Статья посвящена исследованию проблематики перспектив членства Украины в Североатлантическом альянсе. Отмечая, что благоприятное время для относительно спокойного вхождения в НАТО украинской элитой безвозвратно утрачено, вследствие чего активизация усилий по получению ПДЧ лишь провоцирует внутривнутриполитические конфликты и усиливает внешнее давление, автор предлагает и обосновывает идею «условного нейтралитета» Украины.

Ключевые слова: Украина, НАТО, Россия, ПДЧ, элиты, правительство, нейтралитет.

Jhovnirenko P. Euroatlantic Chessboard of Ukraine: Is the Victory without Vanquished Possible?

The article deals with the problems of Ukrainian membership prospects in the North Atlantic Treaty Organization. The author states that the favorable time for Ukraine for an easy and calm joining the NATO is over for what the Ukrainian elite is to blame. The active effort to obtain the status of preparation for membership in the NATO only provokes internal political conflicts and strengthens the external pressure. The author sets forth and substantiates the idea of “conditional neutrality” of Ukraine.

Key words: Ukraine, NATO, Russia, elite, government, neutrality.